Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 67. — Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 23. марта, 1922. — VOL. XXX. — No. 67. — Jersey City, N. J., Thursday, March 23, 1922. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ЗАЗИВ ДО МАЙНЕРСЬКОГО СТРАЙКУ ВИДАНИЙ

НЮ ЙОРК, 21. марта. — Джан Луис, президент майнерської Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, видав нині урядовий заклик до генерального страйку 600,000 майнерів твердого та мягкого вугля Злучених Держав та Канади, що має початися в опівночі дня 31. марта.

Зазив закликає до страйку усіх робітників, занятих в копалнях або коло них, кромі тих, що конче потрібні для належитої охорони та опіки копалень. Зазив завзиває робітників поступати розсудливо, відважно і вірно для своєї організації та остерігає їх перед нарушуванием законів та заколочуванием публичного спокою. Зазив покликається на голосоване членів майнерської юнії, котре величезною більшостю мало рішити за завішенем робіт.

Під зазивом підписані: Джан Луис як предсідатель, Филип Морей як віцепрезидент та Вілієм Грін як секретар Юнайтид Майн Веркерс оф Америка. Зазив розіслано до всіх місцевих льокалів юнії, котрих є коло 3,000. Не вислано однак його до юнії в так званих морських провінціях Канади, себто в Новій Шкотії та Новій Фунляндії, де тепер ідуть переговори межи майнерами та властителями копалень.

ПРЕЗИДЕНТ ЩЕ МАЄ НАДІЮ.

ВАШІНҐТОН, 21. марта. — Президент Гардинґ висловив надію, що майнерський страйк ще буде відвернений, однак він не сказав, в який спосіб се може статися.

Декотрі урядники покладають ще надію, що в послідній хвилі ще вдасться наклонити властителів копалень до відбуття конференції з представниками юнії, та що ся конференція потрафить полагодити непорозуміння. Колиб, однак, мимо усього таки прийшло до страйку, то уряд готов ужити всеї своеї сили, щоби вуголь, котрого великі припаси мають бути коло копалень, дійшов там, де його потреба. Як саме уряд думає уживати своеї сили в тім напрямі, тут знов нема ніякого натяку.

ТКАЛЬНЯНИЙ СТРАЙК ПОШИРЯЄТЬСЯ.

ЛОРЕНС, Месечузетс, 21. марта. — У відповідь на проголошену недавно знижку робітничої заплати робітників, занятих у бавовняних ткалнях, робітничі юнії зарядили страйк робітників усіх фабрик, що видали таке оповіщенне.

Проголошена знижка мала виносити 20 процент дотепершньої заплати, і мала вона починатися дня 27. марта. Рівночасно заповіджено продовженне робочого дня. Зараз по сьому оголошенню зібралася ткалняна рада міста Лоренс, котра представляє усі місцеві ткалняні юнії, і вона заявила, що члени усіх юнії противляться обнижуванню заплати та продовжуванню робочого часу. Кілька юнії, звязаних з радою, постановили відразу зарядити серед членів голосоване щодо страйку. За ними пішли другі і незадовго прийде до голосовання в справі страйку яких 25,000 ткалняних робітників Лоренсу.

Видане тепер зарядженне обниження заплати се вже друге загальне обниженне заплати ткалняних робітників від кінця війни. Перше обниженне зменчило робітничу заплату на 22 і пів проценту і увійшло в життя в цілій Новій Анґлії в грудни 1920. року.

АМЕРИКА НЕ БЕРЕ УЧАСТИ В ПАРИСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ БЛИЗЬКОГО СХОДУ.

ВАШІНҐТОН, 21. марта. — Департамент стейту заявив урядово, що американський уряд не буде брати урядової ані пів-урядової участи в конференції для Близького Сходу, що починається завтра в Парижі. Мимо закликів ріжних релігійних товариств та підприємств уряд не вишле навіть безінтересовного обсерватора.

УРЯД ПЕРЕЧИТЬ ЗМОВУ ПРОТИ ЯПАНУ.

ВАШІНҐТОН, 21. марта. — З усіх сторін сиплються урядові запереченния чутки, що договір чотирох держав щодо посілостий на Тихому Океані се змова Злучених Держав та Анґлії проти Япану, як се подав недавно підчас дебати в сенаті сенатор Бора.

Перше запереченне чутки вийшло від самого таки президента Гардинґа, котрий заявив, що Злучені Держави не мають ніякої тайної змови з ніякою державою проти ніякої держави; президент висловлює своє обуренне, що хтось смів представити американський уряд фалшивим і перфідним. Неменче остро виступив проти ширення таких чуток секретар стейту Гюз. Далі перечить сьому також сенатор Лодж, котрий був представником Злучених Держав на вашінґтонській межинародній конференції; підчас своєї промови в сенаті сенатор Лодж прочитав телеграму від нюйорського адвоката Кревета, котрий мав перший розкрити сей тайний договір; в сій телеґрамі Кревет перечить, що він колинебудь заявив щось такого, як йому підсуває сенатор Бора.

У відповідь сенаторови Лоджови сенатор Бора обставав при своїм, заявляючи, що Кревет дійсно мусів сказати те, що за нього говорять.

ЛИСТ ЮРІЯ БРАНДЕСА.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Берлін, 4. березня.

Мавши нагоду підчас свого побуду в Копенгаґі перед двома роками особисто познайомитися з Юрієм Брандесом і кілька разів бути в його товаристві, ваш кореспондент дозволив собі в день 80-літнього ювілею великого писменника звернутись до нього з кількома словами привітання.

У відповідь на се „останній Могиканин" написав слідуючі рядки, які повно заслуговують на те, щоб про них знав наш широкий загал.

Рапалло, 27. лютого 1922.

Шановний Пане,

Задовго перед тим трагікомічним днем я втік із Копенгаґи, щоб уникнути поздоровлень на ганебну пляму старости, а завтра їду до Атен, щоб трохи повчитись.

Та мене побуджує сказати Вам, що я незвичайно добре пригадую собі як Вашу особу, так і ті дні на Упсальській вулиці, й що моє серце бється за Україну. Цей край є нещасливий; більшість народів Европи також нещасливі; війна принесла нам всім нещастє, навіть там, де, більш формально ніж у дійсности, богато надій сповнилося.

У моїм віці нічого вже від життя не можна сподіватись. Але мені сердечно шкода молодих, які мусять чекати десятиліття, доки політична атмосфера проясниться.

Дякую Вам за те, що Ви були ласкаві написати про мене для Ваших земляків.

Знаючи так мало чужих мов, я можу лише небогато знати про Ваш рідний край, а будучність малюється мені такою чорною.

Але багато кайданів вже розбито, й де подалася стара тиранія, там подасться й нова.

Я цього з партеру вже не побачу, а ґалерія кепське й непевне місце.

Сердечно Ваш, ЮРІЙ БРАНДЕС.

Сподіваюсь, що я не доконав ніякої недискретности, подавши цей лист до загального відома. Коли я посилав своє поздоровленне Брандесові, то я звертався до нього, не як його особистий знайомий, а як Українець, що шанує й поважає його за його виступи в обороні українського народу. Таксамо Брандес і відповів мені не як особистому знайомому, а як Українцеві. Тому його лист належить не мені, а цілому нашому суспільству.

Лист Брандеса, такий одухотворений і ясний, тільки трохи журливий, потрібує поясненния лише в однім місці, де говориться про „ті дні на Упсальській улиці". На тій улиці, в домі ч. 24, містилась українська дипломатична місія. Брандес бував там досить часто, й нераз цілі години минали в товариській розмові між ним і головою місії д-ром Дмитром Левицьким, дружиною останнього та співробітниками місії. Наслідком тих одвідин була й стаття Брандеса „Привітанне Україні".

Наслідком тих є і наведений тут його лист.

Коли доля пішле йому ще довгого віку, то можна сподіватись ще й інших наслідків: на те він і оборонець покривджених та обездолених!

А перед нашим народом хай ясною зіркою горять пророчі слова „останнього Могиканина":

— Де подалась стара тиранія, там подасться й нова!

Радянин.

БЕЗРОБІТТЯ В КАНАДІ ЗМЕНЧАЄТЬСЯ.

Зібрані урядом дані про розміри безробіття в Канаді показують, що починаючи з початку місяця лютого сього року число безробітних членів робітничих юній зменчається. В січни сього року воно мало виносити понад 15 процент, а в лютім воно спало майже до 14 процент. Департамент праці каже, що в лютім 1922 року було в Канаді таке безробіття, як в місяцю лютім 1913 року.

ФОРД ПОЧИНАЄ НАБИРАТИ БІЛЬШЕ РОБІТНИКІВ.

Фабрики моторів форда в Дітройт в Мішіґен починають знов збільшати число своїх робітників. Сими днями заряд фабрики постановив збільшити їх число о 20 процент, себто о одну пяту часть.

За стараннем організації бувших жовнірів, так званого Американського Леґіону, до праці мають передусім набирати ветеранів великої війни. Сей Леґіон пробував також, щоби заряд фабрики викинув з роботи усіх, іміґрантів, що не мають горожанських паперів, але його старання мали лише такий наслідок, що велике число іміґрантів кинулося вибирати горожанські папери. Перед федеральним судом стоять довжезні хвости іміґрантів, готових вибирати горожанські папери.

ПОЗІР БЕЙОН, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ!

В неділю, дня 26. с. м. буде в Бейон, Н. Дж., велике українське народне віче о 12. годині вполудне в церковній галі.

На вічу промовляти-муть місцеві і позамісцеві бесідники.

Запрошується на віче всіх Бейонців і сусідів.

КОМІТЕТ.

ЗБИРАЮТЬСЯ ЛІЧИТИ БОЖЕВІЛЛЯ РУХОМИМИ ОБРАЗКАМИ.

Генрі Виник, магнат рухомих образків, котрий має цілий ряд театрів в Ню Йорку та Лондоні, виступив недавно з поглядом, що богато случаїв божевілля можна лічити рухомими образками. В тій цїли старається він дістати дозвіл від кількох божеволень в східних стейтах на веденне розслідів в тім напрямі. Каже він, що він уже має певний досвід з впливом рухомих образків на хорих; він вживав їх для розвеселення дітий в одному надморському лічничому заведенню в цїли розвеселення молодих пацієнтів. Се розвеселення мало мати дуже гарний вплив на віднесення духа у хорий, а посередно й на їх виздоровіння.

ЩЕ „ВКОРОЧУЮТЬ ШТАТИ".

Уряд У. Н. Р. (Петлюре) рішив іще далі скоротити число урядовців. В тарнівському центрі буде полишених тільки 50 осіб.

СМЕРТЬ ВІД ПЕЧИ.

Від утрійного газу, що добувався з печки до огрівання води, погибла в нюйорській дільниці Квінс вся родина Джансонів, зложена з Генрика Джансона, його жени і малої дівчинки. Утрійний ґаз ділав так скоро, що кожде з погибших падало на місци там, де його ґаз захопив. Батько родини купався в купальни і помер ставувши одною ногою з ванни. Його жена виходила з кухні з одежжю для нього, коли її постигла смерть. Їх дитина померла в постели, тулячи до себе ляльку.

Про смерть догадався один сусід Джансонів, що мешкає під ними. Його дитина бавилася часто з дівчинкою Джансонів, а його жінка брала мясо в їх різниці. Коли на другий день рано по нещаснім випадку сусід побачив, що крамниця Джансона замкнена, мимо сього, що Джансони видно дома, бо ще лише минувшого вечера їх дівчина бавилася з його дівчиною, він пішов під мешканне Джансонів, щоби їх розбудити. Коли Джансони не відповідали, хоч він стукав голосно понад пів години, він закликав поліцію, і ся вломилася до мешкання і застала цілу родину неживою. Ґазовий огрівач ще палився. Покликаний лікар ствердив, що вони були неживі уже понад 12 годин.

ВЕСНЯНИЙ ПОХІД ТИФУ І ХОЛЄРИ НА КРАЇ СХІДНОЇ ЕВРОПИ.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 21. марта. — На предложенне Лїґи Народів 24 держави получаться для весняної боротьби проти тифу й холери в Европі.

Пошесть тифу вже перейшла російські границі до східних сторін Польщі (не польських країв).

В Московщині появилась уже холера в многих сторонах. Се небувале явище, бо холера звичайно являється пізнійше, особливо літом, коли в теплу пору холера шириться, а тиф виґасає. Се заповідає, що сьогорічна холера у Східній Европі може прибрати великі розміри.

Сусідні з Росією держави завели приграничні кварантани, але се малощо помагає.

Німецький лікар др. Ґотштайн видав звідомленне про пошести в Росії, в якому каже, що за останні три роки вони збільшились в десятеро.

ПРОТЕСТ АМЕРИКАНСЬКИХ ЖОВНІРІВ ПРОТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ЗНЕВАГИ.

ПАРИЖ, 21. марта. — До тутешнього дневника „Фіґаро" прийшла телеґрама від Леґії Американської Армії, в якій вона протестує проти карикатури, поміщеної в тій ґазеті, яка представляє, що американський жовнір відтручує женщину, себто Францію, а захоплює німецьке золото.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР ДО АМЕРИКИ.

БЕРЛІН, 21. марта. — За згодою американського правительства німецьке правительство назначило до Злучених Держав амбасадором д-ра Отта Людвіґа Відфельда, звісного німецького економіста і бувшого гол. управи компанії Круппа.

АЛІЯНТИ РАДЯТЬ БОЛЬШЕВИКАМ ВИДАТИ БОНДИ НА ВСІ ДАВНІ І ТЕПЕРІШНІ ДОВГИ РОСІЇ.

ЛОНДОН, 21. марта. — Аліянтські технічні експерти (знавці) на вчерашній нараді у справі приготовання пляну ґенуенської конференції постановили переказати конференції свою гадку, щоби теперішній большевицький уряд в Росії видав бонди на всі давні і теперішні російські довги.

ПРЕМІЄР ЛОЙД ДЖОРДЖ ПРЕДЛОЖИТЬ СПРАВУ СВОГО ВИЇЗДУ ДО ҐЕНУЇ ПАРЛЯМЕНТОВИ.

ЛОНДОН, 21. марта. — Премієр Лойд Джордж має намір предложити справу свого виїзду на ґенуенську конференцію парляментови дня 3. цвітня с. р.

Він виставляє своє становище на пробу. Якщо дістане більшість голосів, то поїде. Інакше не поїде і може навіть цілком уступить.

СПРАВА ВІДНОШЕННЯ ЛІҐИ НАРОДІВ ДО ҐЕНУЕНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ПАРИЖ, 21. марта. — З Женеви, у Швайцарії, доносять, що на прошенне Великої Британії і Франції збереться в Парижі в пятницю, 24. с. м., Рада Ліґи Народів для обговорення відношення Ліґи до ґенуенської економічної конференції, а також і можливої участи технічних відділів Ліґи в приготованню для ґенуенської конференції справи російських збігців та іменовань і справи іменовання нових членів комісії Ліґи для обмеження зоружень. 6

БОЛЬШЕВИКИ РОЗДАЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ЧУЖИНЦЯМ.

БЕРЛІН, 27. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — Мінхенська ґазета „Мінхенер Ноесте Нахріхтен" повідомляє, що консорція, яка складається з Німецького Національного Банку, Дармштатського Банку та одної американської промислової спілки, звернулась до советського уряду України з прошенем дати їй концесію на право арендувати землю. „УКРАЇНСЬКА СОВЕТСЬКА КОМІСІЯ" ЗГОДИЛАСЬ ДАТИ ЦІЙ КОНСОРЦІЇ ВІД 50 ДО 60 ТИСЯЧ ДЕСЯТИН ЗЕМЛІ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ҐУБЕРНІЇ (БУВША ХЕРСОНЩИНА).

Це має означати, що большевики знов одбірають землю у селян, а тільки віддають її не колишнім поміщикам а новим господарям, які за це можуть заплатити. Так советська влада власними руками нищить здобутки революції в земельній справі на Україні.

ХЛІБ НЕ НА УКРАЇНУ, А З УКРАЇНИ!

БЕРЛІН, 27. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — До болгарського порту Варни прибули з Одеси два пароплави, навантажені 2000 сотнарами хліба для продажі на Варненськім ринку. Прибуття пароплавів з хлібом з голодуючої України викликало велике здивовання. Болгарська ґазета „Мир" з цього приводу пише:

„Очевидно, це пограбований ріжними комісарами хліб, пожертвований для голодуючих. Варненські купці зреклися купити цей хліб, не бажаючи брати участи в рабуванню голодуючих Українців. Пароплави з хлібом усе ще стоять у Варні й не знаходять покупців. Конець-кінцем болгарським комуністам доведеться купити цей хліб, щоби знов одіслати його до голодної Росії".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СТОРОЖА НАД РЕНОМ.

Ні одна може націоналістична пісня не тішилася серед Німців такою популярностю, як так звана „Вахт ам Райн", себто „Сторожа над Реном". Вона кождому Німцеви нагадувала на західну границю Німеччини, яка вимагала від німецького народа вічного чування перед нападом Франції. Підчас послідної війни, в котрій Німці боролися проти Франції, ся пісня зовсім природно стала ще більше популярною. Та доля гірко засміялася над німецьким народом. Програвши найкоштовнійшу війну своєї історії, Німеччина мусіла здатися на ласку і нелаєку своїх ворогів. Мировим договором від неї відобрано армію, фльоту, зброю, забрано велику частину її території в Европі военну контрибуцію, а яко гарантію того, що Німеччина заплатить военне відшкодованне, занято аліянтськими і союзними війсками ряд німецьких міст над Реном. Кожда більша держава, що брала участь у війні проти Німеччини, вислала свій війсковий відділ на занятте певної частини надренської території. І стояла над Реном аліянтська сторожа, вартуючи мовляв, аби Німці сповнили до точки версайський договір. Стояла „сторожа над Реном", на глум німецьким національним почуванням. Щоби ще більше заглумитися над Німцями, аліянти казали Німеччині підписати зобовязанне, що вона заплатить кошти удержання сеї сторожі над Реном, сторожучої Німеччину. Здається, не було краю глумови й насмішці ворогів та долі.

Але промисуло три роки від часу, як над Реном станула аліянтська сторожа, і показалося, що доля кпила собі не лише з Німців, але й з аліянтів. Надренська сторожа, що мала натискати Німеччину до сповнювання обіцянок версайського договору, показалася перешкодою в сповнюванню сього договору. Самий договір накладав на Німеччину такі величезні военні відшкодовання, що навіть декотрі учасники мирової конференції з аліянтської сторони відразу призиали їх неможливими до сповнення. Дійсність лише наглядно переконала, що всі їх побоювання були правдиві. Чим дальше, тим більше ставало наглядним, що дальше вимушуванне від Німеччини виповнення усіх умов версайського договору скінчиться руїною Німеччини, а вслід за тим і цілої Европи. Ревізія мирового договору показалася конечною. І тоді виявилася ціла вартість „сторожі над Реном". Ся сторожа, котрої кошти мала поносити Німеччина, пожерла величезні гроші. Самі аліянти розраховують, що вона „обійшлася" їм коштом трох міліярдів золотих марок (себто коло міліярда долярів), а Німеччина нараховує, що вона буде коштувати її коло чотирох міліярдів золотих марок. Сей кошт, після условій версайського договору, має впасти на Німеччину, вже й так обвантажену довгом, неможливим до сплачення. Місто вимусити на Німеччині заплату обіцяного довгу; „сторожа над Реном" збільшила його о величезну суму, роблячи в той спосіб сплату первісного довгу повною неможливостю. Нині аліянти сі своєю „сторожою над Реном" виглядають як той ідіот, що помагав собі при ношенню коновок з водою вживаючи підвалини за коромесло.

В той спосіб наруга, котру аліянти обміркували для Німеччини, химерна доля звернула проти них самих. Се вже признають самі аліянти. Найщирійші до таких самопризнань Англичани признали се вже давно. За ними пішли Американці. Їх іменем бувший президент Вилсон дався намовити до участи в тій „почесній" сторожі над Реном. Американський уряд вислав був кілька відділів війска, котрі й заняли були частину німецької землі довкола міста Кобленц. Кошти удержання невеликого американського відділу були розмірно високі; недавно американський уряд нарахував майже чверть міліярда долярів як кошт удержання окупаційних війск, що сокотили, аби Німці точно платили довги аліянтам. Американський уряд зажадав від аліянтів, аби вони звернули Америці кошти удержання сих війск з гроший, заплачених Німеччині. Колиж аліянти не то що не дали Америці облизати звернених Німеччиною гроший, але навіть не признали її права до них на будуче, Америка признала себе управненою вицофати свою порцію аліянтської сторожі над Реном. Американські війска дістали приказ вертати домів. Над Реном лишаться вартовими самі ті, що придумали сю скандальну сторожу як памятник своєї політичної глупоти і ненаситної жадоби.

Закпилася теж доля і з американських жовнірів, що брали участь в сторожі над Реном. Мимо виразних приказів военної команди всі вони зближилися до місцевого населення і зжилися з ним як людина з людиною. Всі военні цькування проти Німців розбилися о тверду дійсність, і сотки американських вояків, що вертають нині до рідного краю з Німками як нареченими та жінками, є живим свідоцтвом того, що всевидючі та всемогучі буцімто диктатори народів часто задумують одно, а живе, буцімто сліпе життя робить своє.

„СЛАБІ НЕРВИ"...

БЕРЛІН, 27. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — Центральний комітет московської комуністичної партії наказав усім своїм відділам не посилати на боротьбу з голодом тих членів партії, які ще не мають 22 літ, а також тих, що мають слабі нерви. Що-ж до інших членів партії, то їх треба зміняти на лікарсько-харчових пунктах не рідше як чере з кождих 2 місяці.

Так піклується комуністична партія про нерви своїх членів, коли ходить о допомогу голодуючим. А сидіти в чрезвичайках і катувати людий — тут большевицькі нерви не зраджують!

ДВА ДНІ.

ВАКХАНАЛІЯ ЛЯЦЬКИХ ЗНУЩАНЬ НАД УКРАЇНСЬКОЮ ЛЮДНІСТЮ В СХІД. ГАЛИЧИНІ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Переді мною лежать витинки з українських ґазет за два дні, тільки за останніх два дні. Разом їх пятнадцять, і кожна з них оповідає про яку-небудь кріваву чи насильницьку подію в Східній Галичині, про який-небудь обурюючий факт ляцького знущання над українською людністю, про арештовання, ревізії, заборони, тортури, навіть про душогубство. Крівавий туман огортає мозок від одного тільки перегляду цих витинок, а що відчувають наші мученики-брати в Галичині, які їх на собі переживають!

Ось перша витинка під красномовною назвою: **„мобілізують Українців і бють"...** Оповідається тут про те, як у селі Лісневич, львівського повіту, жандарми арештували селянина Гната Карпяка й **побоями та тяжкими тортурами** примусили його „признатися", що то він подав до української ґазети допис про незаконну мобілізацію Українців, заряджену на власну руку місцевими властями. Карпяка **вдарено кільканадцять разів у лице, їтовхано обцасами попід груди** й нарешті тяжко побитого відвезено до вязниці в Щирці. Разом з Карпяком арештовано ще шістьох инших селян, але їх потім ласкаво звільнено. Рівночасно — мабудь, за компанію — переведено ревізію у склепаря Семка Карпяка (очевидно, брата побитого), причім забрано йому 95 кґ. нафти й багато инших товарів із склепу. Чим політично просинилися нафта й инші товари — цього не знати; досить того, що їх знайдено в українськім склепі.

Гарний „галицький образок"? А ось другий, не менш гарний. Евстаха Лопатинського, Українця з Горішньої Вигнанки, на Чортківщині, **насильно асентеровано до польського війска.** До його хати прийшов польський жандарм, зловив його на городі, **порядно набив** і відпровадив до постерунку в Чорткові. Свояки, що бігли за ним аж під дім постерунку, чули його переразливий крик: **його били знову.** Вечером його відвезено до Львова.

То були факти з циклю „мобілізують Українців і бють". Далі йде цикль під простою назвою: **„поліція гуляє".** В селі Любині Великім, пов. Городок, постерунковий жандарм вдерся о 10 год. вечером до хати вдови-Українки Софії Мартиняк, щоб стягнути якийсь протокол з її сина Андрія. **Жандарм кинувся на Андрія з крісом та ланцюгами** й наробив такого крику, що аж сусіди позривалися. Стяганнє протоколу тривало три години й безнастанно приперчувалось та присолювалось такими вигуками, як **„к мać", „всіх вас треба повистрілювати й повивішувати"** й т. д. Старенька мати аж три рази зомлівала й тяжко по тім „протоколі" занедужала.

Що погроза „всіх вас треба повистрілювати й повивішувати" лишається не тільки погрозою, це показує другий образок з того самого циклю „поліція гуляє". Цей образок має ще й свою назву, яка наче батогом вдаряє по нервах: **„поліціянти вбили селянина!"...**

На торзі в м. Отинії селянка продавала яйця, жадаючи по 35 мп. за штуку. Поліція забрала її за це на постерунок, де **жандарми тяжко її побили.** Її чоловік, Дмитро Дениццук, господар із села Голоскова, обстав за нею, оправдуючи її тим, що тепер все дороже й що треба збірати гроші, щоб заплатити данину. Тоді жандарми викинули з постерунку збиту жінку, а взялися до чоловіка. Почалась екзекуція. **Нещасний умер під побоями.**

На вістку про смерть Дениццука під постерунок збіглася товпа людей, але до убитого нікого не впущено, навіть жінки. До натовпу вийшли поліціянти й, погрожуючи крісами, приказали розійтися. Всі розійшлися, а „оргáни безпечества" пішли в місто „робити порядок".

Так „гуляла поліція" в Отинії. Перед тим ми вже мали звістки з повітів львівського, чортківського й городецького, але не треба думати, що инші повіти Східної Галичини мали в цих двох днях спокій. Звістка з Старосамбірщини (село Стрілки) доносить про **знущання жандарма Пташинського над конфінованими Українцями,** причім нагадується, що цей самий жандарм підчас конскрипції знущався над населенням і побивав селян, як, напр. Палагію Каську та Михайла Пукшина. Звістка з Сокальського повіту (с. Будинин) оповідає про **данину в 5 мілїонів мп.,** наложену на це знищене війною село. Тут також при цій нагоді подається факт з минулого, вартий того, щоб його тут переказати. Підчас польської війни жовніри з простої злоби й ненависти підпалили в цім селі обійстє бідної вдови Анни Мельник і навіть держали бідачку за руки, щоб вона дивилася, як горить її праця й щоб не могла нічого врятувати. Пустили її, як усе спопеліло!

Досі мова була все про акти знущань фізичних. Тепер приходять на чергу **знущання моральні, духові.** В повіті Рудки (Ророжана Велика) **видалено з посади почтову урядничку О. П. за те, що вона говорила поукраїнськи.** В ярославськім повіті основателі читальні „Просвіти" в с. Теплицях дістали з ярославського староства таке письмо (розуміється, по-польськи, але я подаю його тут в українськім перекладі):

„На просьбу з дня 20. червня 1921. повідомляємо комітет, що воєвідство львівське рескриптом з 2. лютого 1922. число... не згодилось на заложенне товариства „Просвіти" в Теплицях, **поневаж нема запоруки, що те товариство буде провадитись правним способом і не буде зловживатись для цілей політичних"...**

Так проминули ці два дні на провінції. Та не краще стояла справа й по більших містах. **У Перемишлі аґенти поліції в супроводі узброєних жовнірів вдерлися до української ґімназії й заарештували під час науки 5 учеників VII і VIII кляс. Арештованих скували й під охороною багнетів одвели на поліцію.** Причиною арештовання було підозрінне, ніби-то ці ученики мали захляпати польського орла на ґімназійнім будинку.

Лишається ще столиця краю — місто Львів, осередок вищої краєвої управи. Може тут нічого прикрого не сталося? Марна надія! Тут сталася насампеafред „дрібненька" пригода: поновна (котра то вже?) **ревізія в книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка.** Виправою проводив славнозвісний підкомісар Капкан, а наслідком її була конфіската цілого ряду соціялістичних книжок — каутського, Бауера та инш. Тільки не подумайте, Боже борони, що від тими „иншими" були книжки Леніна чи Троцького; коли-б це сталося, то вже певно книгарню опечатали-б, а персонал замкнули-б до арешту!

Найгірше, найогидливійше й найстрашнійше сталося в цих двох днях знов-таки в столичнім місті Львові. Коло Личаківського двірця лежали тут у могилах 4 убитих українських стрільців, жертв боротьби 1918 року. На гробах були колись прибиті українські написи, але злочинна рука ще в літі їх здерла й знищила. На могили українських борців ріжні шовіністичні гієни сипали сміття. Аж ось **дня 18. лютого прийшли якісь підозрілі людці, розкопали могили й вивезли труни невідомо куди.** Коли присутні при тім люде спитали, куди вивозять покійників, то дістали відповідь: **„Певно що не на Личаківський цвинтар, бо то убійники польських дітей і не можна їм лежати разом з оборонцями Львова"...**

• • •

Я не вибірав і не підбірав фактів, а тільки списував їх так, як їх принесли краєві часописи (в тім числі й новий „Громадський Вістник", бодай довго жив). **Тільки за два дні набралася ця страшна купка фактів: убийства, тортури, контрибуції, заборони українських товариств, арештовання дітей, ревізії й, як корона всьому осквернення могил українських національних героїв!** А треба мати на увазі, що ці два дні — зовсім не виїмкові. Таке саме діється в Східній Галичині день-у-день, тиждень-у-тиждень, місяць-у-місяць, — ось вже понад три роки.

Тяжка це спокуса для нашого бідного, замученого народу, тяжка спокуса для його терпеливости й віри в остаточну перемогу права й справедливости. Коли-ж то вона, нарешті, прийде, та давно очікувана перемога?

Берлін, 24. лютого.

Радянин.

ФРАНЦІЯ НАД ВИСЛОЮ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Франція над Вислою називають нераз Польщу. І зовсім слушно, бо Польща як доня Франції слухає наук своєї мами, як послушна доня наслідує маму ві всім, а коли часом доня помилиться, то сейчас перепрошує маму і старається відтак тим більше приподобатися. Розуміеся, що Польща не любить сеї назви — Франція над Вислою, і тому доказує, бутьтоби вона була найсомостійнійшою з самостійних держав. Та се лише тому, бо польському обивателеви і польській шляхті не дуже то подобалася така назва; так обиватель як і шляхта зріклися навіть „крулевства", думаючи, що коли Польща назвеся „ржечпосполіта" то тоді буде вона дійсно самостійною державою і в ту самостійність навіть горобці повірять. Та... думалося так, а робилося інакше. Франція-мама є републикою, то хотяй Польща як тужила за давним „крулевством", хотяй Поляки перед війною і слухати не хотіли про републику, то доня таки мусіла мами послухати і називалася... „ржечпосполіта". При цім затрубіла польська преса вихвалюючи устрій републиканський і доказуючи, що се одиноке спасенне Польщі, що сего преціньПоляки як нарід „свободолюбний і висококультурний" завсіди домагалися, що република се річ для Польщі так конечна і зрозуміла, як болото на черевиках в осени. І польський обиватель, що недавно не міг собі Польщі представити без „круля", повірив тепер польській пресі, яка сама певно в це не вірила, лише знала, що Франція так хоче. Та певне також і це, що Польща навіть ставши „крулевством" була би в тій самій зависимости від Франції, в тій самій ролі слухняної доньки, що пажерливостю перевисшає значно свою мамуню. В дійсности „ржечпосполіта" Польща „мейд ін Парі", є такою републикою як старе польське „крулевство" і теперішній Польщі до републиканського устрою так близко, як „куцому до зайця". Не диво, що в самій Польщі найшлися вже такі, що відсилають Пілсудського некоронованого „круля" польського до Швайцарії, де побіч прогнаних 12 „коронованих голов" занявби тринайцяте місце як некоронований „круль ржечипослітей". „Крулевства" хотілося і його маєся цавдяки Франції; а ця охрестила Польщу републикою; імени даного мамою донька незмінить; на це вона донька.

Велику любов Франції до Польщі пояснюють Поляки на ріжне копито та правдивої причини бояться назвати по імени. І так одні кажуть, що Франція як опікунка поневолених народів видвигнула Польщу з гробу, инші є цеї думки, що причиною тої любови є „висока польська культура"; польські ґрафи говорять, що як би не вони і їх дочки, що уміли „знайтися" в парижських сальонах, то Франція не дивилася би на Польщу. Та признатися до цего, що як би Польща не ґраничила з Німеччиною і як би не страх побідника перед побідженим, то Париж і не поглянув би на Варшаву, до цего признатися Поляки не можуть. Знаючи однак яку пісоньку Париж любить, Поляки що сили співають Німцям кряковяка „забирайся з Познаня, з Ґданьска, Шлеска" побренькуючи шаблюкою. Так Польща стала тим паяцом на шнурочку і скаче так, як потягне Франція. Скаже Париж Німеччині: „плати! ти напала на мене, ти спричинила війну і т. д., то сейчас в Варшаві думають над цим, як би еще ліпше заспівати. Коли вже бракне теми, тоді іде польський президент міністрів Поніковскі до Познаня, накричить Німцям: сякі-такі зайди, заволоки, заберайтеся до Берліна, бо „ойчизна" хотяй є „ржечпосполіта" і має конституцію, то вам засі до неї. Розуміеся, що такі „казання" польського політика мусять дуже подобатися в Парижі.

Як жадна мама не позволить малій дитині одного кроку зробити без свого нагляду, так і Польща не може рушитися без позволення Франції. На це сидить в Варшаві французький посол Панафіє, щоби Польща його слухала. Що тільки Польща хоче робити сейчас французький посол мусить дати вказівки чи скажім яснійше... позволенне на це. І в переговорах з Росією і в договорі заключенім з Чехами Франція була тою опікункою, яка казала робити Польщі так а не інакше. Без позволення Франції не сміє польська політика і кроку зробити поза межі Польщі, а що ті межі чи границі писані до тепер вилами на воді, то Польща тимбільше мусить скакати як паяц на шнурку. Польському „обвателеви" говориться однак, що се є „приязнь" Франції до Польщі; і польський „обиватель" вірить, бо йому страшно думати, що ся приязнь є нічим иншим як „приязню" собаки до свого пана. На цю „приязнь" мусять Поляки годитися, чи хотять чи ні, бо забавившся в велику державу, нагарбавши немало чужих земель, і опинившися серед великих ворогів Німеччини з одної а Росії і України з другої сторони, Поляки знають, що лише та „приязнь" **може на якийсь час** відложити неминучу катастрофу.

В любві до Франції і ненависти до Німеччини ціла Польща згідна; за це у відношенню до Росії, України і загарбаних чужих земель Поляки ніяк се можуть погодитися. Тут ділиться Польща на два великі табори, які з завзятостю боряться о власть в Польщі. І так одна сторона, на чолі котрої стоїть Пілсудський а до якої належать соціялісти і бувший премієр „без краватки" Вітос зі своїми прихильниками, оця сторона домагаеся, щоби деякі загарбані землі зробити автономними. (Що до Східної Галичини то і ця партія не є одної думки); у відношенню до Росії кажуть ці прихильники „федерації", що Росія буде завсіди ворогом Польщі; тому то Пілсудський поперав Петлюру доки не переконався, що на Україні сміються з тої „федерації" не лише горобці але кури. Друга, противна сторона се польські народові-демократи, які—противно — видять спасеннє Польщі в злученню загарбаних земель з Польщею і їх спольонізованню. Хотяй Пілсудський і його „партія" є при власти, то в дійсности рядить нині противна сторона і Лілсудський мусить іти так, як домагаються Дмовскі, Трапчинські, ґенерал Галлер і їх прихильники, скрайні польські шовіністи. Дмовскі і компанія видять в нинішній Росії, се, що їм якраз треба, а се державу, що риським миром відступила стільки земель, що Поляки від иншої Росії не сміли би навіть домагатися щось подібного. Слаба ця Росія є якраз народовим демократам на руку. А в будуччині вони вірять, що прийде инша Росія, яка з Францією буде так жити як і царська Росія, а тим самим буде запевненим і союз з Польщею. Що до загарбаних земель, то народова Польща і чути не хоче про автономії а домагаеся прилучення і спольщення загарбаних країв, які мали би стати нічим иншим як польськими кольоніями.

Як довго в Франції був Бріян президентом міністрів, так довго і Пілсудський показував, що він є „круль" і так має бути, як він хоче. Він сам хотів так як Бріян — або французький посол Панафіє; за се Бріян поперав Пілсудського як тільки міг. Він постарався о це, що рік тому взад Пілсудського запрошено до Парижа і що відтак заключено тісний союз, що обіцяє Польщі мілітарну поміч против Німеччини: Бріян подбав про це, що Польща в спорі о Шлеск вийшла з повними кишенями, він рівнож був тим, що в справі Вільна „порадив" Полякам, як поступати, щоби і вовк був ситий і коза ціла. Бріян рівнож вплинув на Пілсудського а радше народових демократів в спорі о Вільно, коли то Пілсудський хотів опорожнити президентський столець; одним словом Бріян опікувався Пілсудським як рідним сином. І тому, коли Бріян пішов „на відпочинок", Пілсудський і компанія затужили-заплакали за своїм опікуном, а новому французькому премієрови Пуанкаре далося до зрозуміння, що коли він не заступиться за ними як Бріян то вони знайдуть собі „союзника" в Анґлії. (Се наробило англійським політикам немало лиха, бо майже усі розхоріли зі сміху!)

Нового французького президента Пуанкаре повитали з радостю польські народовці. Вже перед тим поперали їх французькі націоналісти проти Пілсудського, так як довго був Бріян при власти, так довго ця поміч не була дуже сильна. Французький ґенерал Нісель, який був правою рукою так одних як і других націоналістів, пішов на „пенсію", а на його місце прийшов прихильник Пілсудського ґенерал Діпон як голова антантської комісії для означення польсько-німецької границі. З приходом Пуанкаре думають польські народовці взяти власть в свої руки а Пілсудського змусити до уступлення. До тепер їм удалося перевести назначеннє Шебека на делеґата до Ліґи Народів, чому довший час Пілсудський противився. Рівнож „вибори" до віленського сойму (о скільки можна взагалі ту шопку назвати виборами) випали на користь народовців; сейм цей хоче під впливом народовців ухвалити злученняся Вильна з Польщею. Сему противиться Пілсудський; та сумніватися дуже треба, чи цим разом народовці підуть по його волі. Мабуть скінчиться ціла та сварка лівих і правих так, як скінчилася у Франції, як що тільки се буде на руку Франції. Франція мусить числитися з Анґлією, а ця дивиться дуже кривим оком на Польщу; деякі часописи заповідають, що Лойд Джордж хоче в Ґенуї взятися до поправи східних польських границь. — Тож борба польських народовців з Пілсудським скінчитися мусить так, як сего будуть бажати в Парижу. Против його волі не піде жаден Поляк а тим більше Дмовскі і компанія. Сі по наказу Франції працюють з усіх сил, щоби між Росією а Німеччиною не прийшло до близшого порозуміння. Тож не диво, що коли соціялістичний „Роботнік" виступає пратив сов. Москви, то шовіністично-шляхецька „Ржечпосполіта" пише про совіт. Росію нераз так, якби нинішна Москва була сестрою Варшави.

Пілсудський бачить стасенне Польщі в союзі з Францією, Чехією, Румунією і з східними державками повставшими по смерти царату. Натомісць народовці хотять рівнож союза з Францією, та і позискання „будучої Росії", яка пішла би по їх думці против Німців. Тому хотять народовці переконати Францію, що вони будуть найкрасшою помочию против Німців, коли задержать усі загарбані землі, заберуть Вільно а там сягнуть і по цілу Литву.

В справі Східної Галичини то і Пілсудський нічим не ріжниться від народовців. Може в останнім часі вплинули на него не соціялісти а вісти з Лондону, який є противний польським бажанням. Тому і лише тому зайнялися так ревно польські соціялісти справою Східної Галичини і працюють з усіх сил над проєктом автономії. Против сего проєкту виступить мабуть ціла „ойчизна" і польські шовіністи певно зробили би шопку як на Шлеску або в Вільні навіть против волі Антанти. Сего вони ізза „автономії" не зроблять, бо Українці не хочуть польських дарунків а домагаються сего, що їм правно належиться і що їм зрабовано а се: **самостійність! Східна Галичина мусить бути самостійною і тому всякі автономії нас не заманять в польське ярмо. „Братні наруд" нам надто добре знаний!**

Чим скінчиться ця великодержавна політика малої т. зв. держави Польщі, можна нині предвиджувати. Певним є, що ся політика зажене її до гробу, з якого щойно її витягнено. Не певним є лише, коли се буде. Се залежить від цего, як уложаться відносини між Францією а Анґлією, Німеччиною а Росією, Антантою а Росією, яка будучність постигне совітську Москву і Україну і т. д. Історія показала нам і не давно, яка судьба жде державу зложену з многих народів. Та Польща з цего нічого не навчилася; погибши раз від меча, воює ним так довго, доки від него не згине.

Франкфурт н. М., 5. лютого 1922.

С.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НОВІТНІЙ ЗРАДНИК-ЕФІЯЛЬТ.

Коли маленька Греція оборонювала горсткою героїв в Термопілях свою незалежність перед пеською навалою, зрадник Ефіяльт вказав Персам гірську стежку, котрою можна було обійти Греків позаду. Тим-то й до нині народніх зрадників зоветься на вічну памятку „ефіяльтами".

На жаль і український нарід діждався свого „ефіяльта" в особі відомого вже ширшим кругам суспільности **д-ра Евгена Барвінського. у Львові.** Бо коли насторожі українських Термопілів стоїть виделеґована українським народом політична еміґрація, то сей український ефіяльт вказує прямо стежку, котрою можна обійти сі українські Термопілі.

За своє ренегатство діждався він уже найтяжшої кари, яка тільки може стрінути члена якоїсь родини: **його родина по батькови рішила, що в будуччині ніодин член сеї родини не сміє носити імени „Евген", яко імени відступника, а обидві його родини по батькови й по матері виреклися його яко відступника устами рідного брата його матері, бл. п. д-ра Евгена Олесницького.**

В його споминах п. з. „Тернопіль — один з центрів українського руху в Галичині в другій половині XIX. стол." (Шляхи, Рік IV., 1917, ст. 638) читаємо про членів родини Барвінських (Григорія, Олександра, Осипа, Володимира, Івана й Іполита), що вони були кождий в своїм крузі людьми видатними і характерними. Одним, що під тим оглядом становить прикрий і постидний виїмок — **є др. Евген Барвінський,** бувший урядник університетської бібліотеки у Львові, а тепер директор архіва намісництва, який за молодечих літ був горячим Українцем та ще й на університеті признавався до Українців і писав навіть історичні праці для „Наукового тов. ім. Шевченка", та опісля перекинувся зовсім на Поляка, вбирався на польських народових обходах в контуш; а оженившися з Полькою, завів чисто польський дім; став виховувати діти по польськи; а вкінці в послідних часах одинокого свого сина, охрещеного ще на грецько-католицький обряд перевів на латинство і сим остентаційно зірвав зі своєю вірою і народностю. **Є він сином о. Івана Барвінського, брата Олександра, і на жаль Юлії з Олесницьких, моєї рідної сестри.** Обоє вони були люди дуже характерні і до своєї народности та віри дуже привязані, та **діждались сина відступника,** який соромом покрив обі наші родини, що досі видавали спроміж себе самих характерних і свідомих людий, а не мали ще поміж собою ніколи перевертня. **Тому обі родини Барвінських і Олесницьких відчувають нині живо ту нечесть, яку їм наніс апостат Евген Барвінський і мають для нього лише чувство найтяжшої і найкрайнійшої погорди".**

Не забув бл. п. др. Евген Олесницький недовго перед смертю віднестися з погордою для відступника й у своїм завіщанню з дати Відень, 19. вересня 1917 р. (Вперед, 1918, ч. 21.): **„Ніяким способом і при ніякій комбінації не може прийти до наслідства по мені син моєї сестри др. Евген Барвінський ані ніхто з його наслідників. Постановляю се тому, бо він, вирікшися своєї віри і народности, стався тим лише погорди достойним і не заслугує на ніякі зглядии. Зовсім безоглядно також мають поступити з ним мої наслідники при знесенню співвласности реальности при ул. Зиблікевича 44."**

Найновійші ефіяльтівські виступи д-ра Евгена Барвінського в „Ґазеті вечорній" **приневолили представників родини Барвінських до оголошення прилюдної заяви, що він віддавна виключений з круга тої родини** („Вперед"! 1922, ч. 23; „Український Голос" 1922. ч. 7).

Попович по батькови й дідови, покінчивши в Станиславові V. клясу ґімн., перейшов в 1888 р. до української ґімназії у Львові, де зложив іспит зрілости. В університеті брав живу участь в університетськім життю яко член „Академічного Братства" а потім „Ватри"; працював на полі української історії під рукою проф. М. Грушевського та випечатав в „Записках Наук. Тов. ім. Шевченка" дві більші розвідки, „причинки до історії зносин цісаря Рудольфа II. і папи Климентія VIII. з козаками в р. 1593—1594" (1896 р.) та „Набіг козаків на Очаків 1545. р." (1897 р.). Ще в 1899 р. написав після польського в українській мові оповіданне п. з. „Отець Никола" (під псевдонімом „Подолянин" в „Видавництві людовім" Р. XVIII, кн. 8), вкінці обширнійшу книжочку „Тарас Шевченко, єго життє і твори" (Видавн. людовє". Р. XX. кн. 6—8, Львів; тесаме в Р. XXII. яко кн. 8—9 з датою Львів, 1901, на окладинці 1903).

Се була його „лебедина пісня", заспівана в українській мові. З тої пори зриває з українською народностю, в 1915 р. „перехрещує" одинокого сина Евгена Івана (2 ім.) в латинство, хоч сам покищо не зривав з вірою свого батька й діда. Приходить памятний день 1. падолиста, 1918. Мабуть зі страху являється на улицях міста з синьо-жовтою відзнакою (є на се свідки) й іде в „Народній Дім"; де урядує „Українська Національна Рада", щоби дістати „перепустку". Один з присутних питає його зі здивованнєм, чого він тут шукає. „Я тепер **по нашій** стороні, відповідає відступник, на що одержує чемну відповідь: **„А по якій** стороні ви **досі** були? Ідіть же там тепер, де були **досі"**.

Попівна Маруся Богуславка, що то, як співає народня українська дума, „потурчилась, побусурменилась, для роскоші турецької, для лакомства нещастного", не забуває мимо сього про своїх земляків і випускає з турецької тюрми бідних невольників. Не так відступник-недоляшок др. Евген Барвінський. Він зараз після овлади Львова Поляками на засіданню „Ґрона консерваторуф" нападає мокрим рядном на „гайдамацьку культуру" (за що дістає добру відповідь від українських членів „Ґрона"), віддає сина-одинака в польські леґіони яко „оброньцем ойчизни", а сам остентаційно зміняє обряд, переходить на латинство.

Історична Немезіс не спить! В книжці, що описує кроваві падолистові дні п. з. „Рускі месьонц 1/XI—22/XI 1918", котрої автором Ян Ґелля, занотована (на ст. 98) страшна подія: „Куля українська впадла теж до мешканя радци нам. (сік?!) д-ра Барвіньскеґо, забіяйонц єго 78-летньом маткем в хвілі, ґди вешла до фронтовеґо покою і запаліла сьвецем. Патроль українська мисьляла віндочне, же то сиґнал оптични для леґіоністув. Траґедием повенкша в тим випадку околічносьць, же змарла била з роду Русінком, цурком ксєндза рускеґо і сьостром знанеґо посла Олесьніцкеґо". Забув автор додати, що була матірю ренеґата, котрий безсоромно умістив на її нагробнім хресті напись: „Зґінемла од кулі українськей".

Нинішній відступник-ефіяльт др. Евген Барвінський, що позабув народню приповідку: „Не плюй в колодязь, може колись прийдеться води з нього напитись", для української суспільности перестав жити.

Але жиє в памяти сей сперед двайцяти літ, що то писав про Шевченка (ст. 135): „Проповідував він ідею патріотизму, се є любов вітчини — дальше ідею свободи і любови всіх — вкінці ще одну не менше важну — ідею просвіти. Просвіта і наука, се після Т. Шевченка, апостоли, з якими йде спасення і будучність України". І сей др. Евген Барвінський з перед двайцяти літ плює в лице новітньому Ефіяльтови д-рови Евгенови Барвінському словами (ст. 136): „Властива мудрість опирається тільки на правдивій науці і хоронить від зарозумілости. Вона вчить, що треба віддати честь чужому, а також передовсім шанувати своє рідне.

Учітеся, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь, —
Свого не цурайтесь.

Але й той др. Евген Барвінський сперед двайцяти літ повинен був докінчити Шевченкові слова в науку новітному Ефіяльтови:

„Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люде цураються,
В хату не пускають,
Свої діти, — як чужії,
І немає злому
На всій землі безконешній
Веселого дому".

(„Громадський Вістник").

Український Народний Дім в Пасейку, Н. Дж., побудований коштом місцевої української громади.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

Потребує помочи для укінчення студій бувший старшина галицької армії. Покінчив реальні школи і оден рік експортової академії у Відни, еще перед війною. Просить о позичку, котру зверне по укінченню науки, цебто по 2 роках. Адреса: Адам Мричко, Перемишль, вул. св. Миколи ч. 6, Східна Галичина.

Іван Кравчишин в Йозефові (укр. військовий табор), Чехословаччина, просить своїх знакомих в Америці, щоби написали до нього. Він походить з Братковець, пов. Стрий.

МАЛОПОЛЬСЬКА МЕЛЬОДИЯ.

Єшче Польска не зґінемла,
Але зґінонысь мусі;
Бо йом людзка кршивда здлаві,
Розмяжджє, задусі.

Марш, марш, Пілсудскі,
Змикайже з Варшави
До французскей цьоткі
На бале, забави!

Може дзісяй альбо ютро
Польска зnуф упаднє,
І за своє стршне збродне
Скреньці леб шкараднє.

По ней тильно позостанє
Длуґуф купа цала,
Чем сем бендзє мартвіць длуґо
Европа збутвяла.

Беньдзє мяла непоржонткі
По такім потворже,
За покутем, же му дала
Ґданьск і его морже.

Нех сем она тераз цеши,
Же польска ґолота
Рие, квічи, робі ґвалти,
Потршебуе злота.

В тим квіченю ей цьотечка
Франция фтуруе,
До помоци польскей дзічи
Фшисткіх наволує.

Леч даремне! Не подтршима
Она теґо трупа!
По нім тильно позостанє
Длуґуф велька купа.

Може биць, же ржонт варшафскі
За то сем поґнева,
Же поета малопольскі
Так жалосьне сьпєва.

Висьпевує он жалосьне
Тильно так на жарти,
Але Польскем он мілує,
Для ней єст отварти.

Польскем бардзо он мілує,
Поважа ґлембоко,
Радби йом на ґаку уйржиць
Високо, високо.

Бо на таке високосьці
Она заслуґує,
Ґдиж безбронне люди ґнембі,
Рабує, мордує.

Тобє зась, Юзку Пілсудскі,
Муй чціґодни папе,
Єшче раз на ґлос пофтаржам:
Змикай же моспане!

Тераз у Варшаве
Жиць єст небезпечне,
Венц умикай стамтонд
Конечне, конечне!

Скоро не уцекнеш,
Цебе там повешом,
І за таке дзело
З певносьцьом не зґржешом.

В. С., малопольскі поета.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ

МОСКОВСЬКИЙ ГОРОД

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповіданне з другої половини 17-сотих років.

(Продовженне).

(28)

Москалеви не стало терпцю. Він доси не знав, хто то напав на него і з якої причини. Калмик, котрого він знав, не обзивався, перевязуючи йому руку, ані словом... не відповідав на жадне питаннє. Мовчал ийого сторожі. Аж тепер гадав, що щось довідаєся, бо видко, прийшов якийсь старший. Бачучи, що і сей, будь то німий, зачав сам.

— Скажи мені, хто то напав на моє війско і з якої причини?

— А ти як гадаєш?

— Гадаю, що се або якась розбишацька ватага гайдамаків напала на нас для добичі, або... яке їхало, таке здибало... запорожські козаки через якусь похибку, якесь непорозуміннє... Як на гайдамаків, завеликій у вас лад... Але, правда... Я забувся... Говорю з тобою, а на ногах ще диби... Кажи здоймити диби і вишвирни за двері вартових... Тоді буду з тобою говорити.

— Не зроблю ні сего, ні того, бо тепер тут вязниця. Ти наш вязень.

— Я ваш вязень?! Чи ти знаєш, дурню, що я маю право повісити тебе? Се право маю від імператриці.

— Ти пяний. Як витверезишся, то скажи вартовим. Тоді ще раз прийду до тебе.

Петро відвернувся і вийшов. В сінях зустрів Аюкая, що саме тоді вийшов від Василя і йшов до майора, оглянути його рану.

— Як з пострілом? — спитав Петро, — дуже небезпечний?

— Пухлятина вже потухла і я міг рану оглянути докладнійше. Рана загійна. Питав, хто з наших і яким способом дібрався до города, чи погиб хто з наших, кілько вбитих Москалів, кілько лишилося живими і чи вони вже вивішані? Що найважнійше, я йому вже коротко розповів. Хоче вас бачити.

Петро пішов до Василя.

— Калмик говорив мені, — промовив Василь, коли Петро сів біля него, — що полонені Москалі ще жиють. Кажи їх всіх вивішати або вистріляти! Не гайся, бо готові втечи. Филемонову дай сто буків і кажи повісити перед хатою, так щоби я його бачив крізь вікно.

— Вони вмруть, — успокоював його Петро. — Всі безпечно вмруть. Я сам гиджуся катівським ремеслом, але се зроблять другі. Не втече ні один, бо всі в дибах і посторонках.

— Не руководися серцем, бо той Филемонов звір, — промовив Василь шепотом і заснув.

Петро вийшов з хати і казав перед вікном поставити шибеницю, так щоби її Василь міг бачити з постелі. На случай, як би Василь прочуняв і доконче хотів бачити повішеного Филемонова, Петро загадав видобути з могили якого салдата, одіти в одяг московського офіцира і на сій шибеници повісити.

Калмик пішов до майора і хотів розвязати рану, щоби прикласти свіжого зіля.

— Ті мордаті вартові — промовив до него майор — держать воду в ротах, або мають повирізувані язики. Не відповідають на жадне питаннє. Чи їм уха позакладало?

— Не відповідають, бо їм не вільно з вами говорити. Отаман строго заборонив.

— То може ти скажеш мені, що то за люди напали на мене, і хто є той, що саме тепер вийшов від мене? Я такого неокресаного хлопа ще з роду не бачив.

— Подайте ранену руку! — відповів Калмик — неначе не чуючи питання.

— Насамперед відповідай на питаннє!... Хто напав на мене?... Чи степові розбишаки, чи може наслані запорожським начальством? Є тут може полковник Чміль?

Калмик не відповідав, лише простягнув руку по руку майора.

— І ще хотів би я знати, кілько моїх убито, та що сталося з живими?

Калмик став розмотувати бандаж.

— Тобі, сучий сину також відняло язик?!

— З тобою вільно мені балакати лише про твою рану.

— Диви! — крикнув майор, витягаючи ліву руку. — У мене ще друга рука... І здорова рука. Нею можу вибити тобі всі зуби і щоку вибити з вязів... Як зараз не відповіш на питаннє, бю в морду!

— Спробуй! Як лиш замахнешся, то друга твоя рука піде за тамтою, що її вже пси зїли! Калмик аж захитався, так луснув його в лице. Але ще не вспів сховати руки, як Аюкай, вихопивши вартовому шаблю, лиснув нею. Майор упав на постіль, його рука на землю. Відрубав по середині між ліктем і долонию. Спокійно, начеб нічо не сталося, Калмик приступив назад до майора, що лежав омертвілий, перевязав ремінцем, сильно стягнувши його рамя під лектем і загатив жбухаючу кров. Обложив зілєм і обвязав платком. Опісля розвязав бандаж на правій руці, поклав свіжого зіля, обвязав назад, відрубану руку підоймив з землі, поклав її на столі проти майора і вийшов. Він зараз таки повідомив Петра про се, що сталося.

(Дальше буде).

ЯК ЛЯХИ В ГАЛИЧИНІ БЕРУТЬСЯ ДО ПРОВОКАЦІЇ?

Львівська ґазета „Вперед" одержала таку допись з Тернопільщини:

Чим занимається жандармерія і охранка у Східній Галичині, нехай послужить факт, який мав місце в Острові, тернопільського повіту. Дня 10. лютого с. р., около 7-ої години вечером, зайшов до моїх родичів, селян в тому селі, підозрілий тип і попросив дещо зїсти та переночувати, представляючи себе за военного полоненого який вертається з Росії. По довгих короводах удалось майже силою викинути з хати милого незнакомця, на якому відразу пізнались. Він примістивея на нічліг майже таки насильно зараз у сусідстві у Йосифа Королишина. Вставши рано около 3 год., попросив обірванець висше згаданого на улицю та звірився йому, що він нібито післаний робити повстання, питаючи, чи не міг би він йому в тому допомогти, або когось вказати, зазначуючи, що тут в сусідстві є український патріот, тільки чогось не довіряє йому, бо навіть не позволив переночувати. Селянин зразу зрозумів, з ким має до діла та прогнав провокатора з обістя.

На другий день, 11. лютого, о 7 год. рано, жандармерія острівського постерунку арештувала мене і моїх двох братів Павла і Михайла. При арештуванню обійшлись жандарми дуже грубо і нелюдяно. „Вставай, ідзь, мільч", се високопарні слова „культуртреґерів" на кресах, без яких не могло обійтись при арештованню. З громадського уряду в Острові при арештованню не було нікого.

На постерунку застав я вже тогосамого обірванця, в дуже гарному убранню, який тільки підсміхався.

Зачались допити, де машинка до підроблювання гроший, де я буваю, хто до мене приходить. Сесаме питали також моїх братів, кождого зокрема.

Тут вже милий незнакомець не вдавав „полоненого", але закував ланцухами мого 17-літного брата Павла і по інквізиторськи зачав допит з погрозами револьвером, що як не скаже, хто у брата буває, то зараз його застрілить. На се мій брат дав йому відповідь: „Це ви за те молоко, що вчора у нас випили, так мені платите?!"

Потім почались підлещування: „Скажіть „на слово обивателя польскеґо", а я закличу священика і тут присягну йому, що нікому нічого не скажу".

Та на ніщо це все нт здалося.

Відтак відбулась ревізія в цілому домі і на обістю, яка тривала 4½ години. Перевернули буквально все; навіть не позволили палити в печі, бо шукали в попелі.

Розуміється, нічого не найдено.

Гриць Дзюбанський.

КОНСТИТУЦІЯ ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Накладом Інформаційного Бюра Підкарпатських Українців в Говмстед, Пенсилвенія, появилась маленька брошурка, якої автором є бувший губернатор Підкарпатської України **др. Юрій Жаткович,** а яка має заголовок: „Як мусить виглядати конституція Карпатської Руси?"

Вже здавна відомо, що § 3 чесько-словацької конституції в богатьох оглядах стоїть в яркім противенстві до розпорядків 8—13 артикулів Сан-Жерменського договору. Мала брошурка, з якої витяг подаємо низше, відзеркалює погляд д-ра Жатковича, як він представляє собі розвязку карпатоукраїнського питання.

I. Загальні лінії.

Карпатська Україна прилучається як одиниця до Чесько-Словацької держави на основі добровільного рішення по думці умови заключеної між союзними і заприязненими державами, а Чехословаччиною в Сан-Жермен дня 10. вересня, 1919, маючи забезпечену автономію (самоуправу) в як найширшім обсягу. (Арт. 8—13 договору). Що доторкає східних границь карпатської України, то ці останні мають бути визначені дорогою договору між чесько-словацьким парляментом з одного боку а соймом Карпатської України з другого боку, котрий то договір після приняття його обома парляментами повинен стати основним законом так чехо-словацької республіки як і Карпатської України.

II. Заступництво Карпатської України в чеськім парляменті.

Карпатська Україна повинна бути заступлена своїм окремим представництвом в чесько-словацькім парляменті в сей спосіб, що має висилати своїх депутатів до сього парляменту. Посли і сенатори мають посідати тісамі права що і інші члени парляменту, одначе вони не можуть виконувати свого права голосовання в тих справах, які є виразно застережені для сойму.

III. Сойм.

Сойм складається з 45 послів, які вибираються на основі загального, рівного, і тайного права голосовання і принципу пропорціональности. Пасивне виборче право посідають ті, що народилися на підкарпатській Україні або є там приналежні, живуть там три роки безперервно до виборів, скінчили 30-ий рік життя і мають активне виборче право. Активне виборче право, переведенне виборів і виборчі комісії реґулює окремий закон. Перша сесія треває три роки. Всі слідуючі по 6 літ. Жупани і повітові урядники не можуть бути членами сойму. Члени судів, виборних судів, і представники округів не можуть рівночасно бути членами сойму.

Сойм скликається раз на рік на зазив президента ґубернатором до Ужгороду. Ґубернатор має право за згодою президента відрочити або розвязати сойм. Нові вибори мусять бути переведені протягом 60-ти днів, а сойм скликаний протягом дальших 60-ти днів. Послів не вільно за виконування їх права голосовання в соймі та його комісіях притягати до відповідальности. Входячи в свій уряд посли складають присягу вірности; незложення присяги, або умовне зложення присяги спричиняє утрату мандату.

Круг ділання сойму обіймає законодавство (в леґіслятивнім і екзекутивнім змислі) в усіх справах язикових, шкільних, релігійних і льокальних автономної території як також в тих, котрі на нього переносять закони републики. Жаткович покликується тут на колишній основний закон про відношення між Угорщиною а Хорватією. В усіх инших справах виконує законодавчу владу праський парлямент. Законопроекти вносить правительство. Сойм однак посідає також право ініціятиви.

Президент і ґубернатор мають право протягом одного місяця відкинути закон. Коли однак більшість послів обстає при законі, закон мусить бути проголошений. Закони підписує президент і ґубернатор.

Сойм виконує опіку і доглядає майна заведень і фондів карпатської України, керує державними видатками і дбає про виповнення зобовязань. Рішення про продаж краєвого майна, заведень і фондів як також про позички можуть бути приняті лише шляхом закона.

IV. Автономні справи.

В справах автономних, в яких не є компетентні міста, громади, установи для самоурядовання і релігійні заведення, виконують екзекутиву автономні органи, у спільних справах державні органи.

На чолі адміністрації стоїть ґубернатор, якого іменує президент з поміж трьох кандидатів предложених соймом. В автономних справах ґубернатор є відповідальний перед соймом. Він мусить мати що найменше 35 літ, бути чехо-словацьким громадянином і мати пасивне виборче право. Ґубернатор переводить в життя закони ухвалені соймом і є найвищим автономним органом. І в інтересі як найширшої автономії одначе можуть йому бути передані також поодинокі загальні справи(оскільки на це дозваляє єдність републики. В загальних справах повинні урядники і урядові слуги бути по можности роженцями краю.

V. Справи фінансові, хліборобські і ин.

В справах фінансових, хліборобських лісових і гірничих повинен бути заключений договір між парляментом а соймом, який принятий обома парляментами повинен стати основним законом так републики як і карпатської України.